

megható, fájdalmas hangot sikerült megszólaltatnia, amely cseppet sem cseng hamisan. A kacatokat gyűjtő nagynénit így mentegeti: „Sylvie csak azért tartotta meg őket, mert számára a felhalmozás volt a háztartás lényege, és mert a teljesen értéktelen holmik összehordását a lelkiismeretes takarékoság bizonyítékának tekintette.” Ebben, most veszem észre, ott bujkál az irónia is.

AA: Sylvie jellemzésében gyakran visszatér a *transient* szó, amelyet a varázslatosan szép magyar szöveg ’csavargás’-sal fordít, ám az angolban ’átmenetiség’-et, ’múlékonyosság’-ot is jelent. Robinson lebontja az otthon hagyományos fogalmát. Szereplői ráéreznek arra, hogy ebben a világban az otthon az a hely, amelyet elhagyunk, nem ahová megérkezünk. Sylvie és Ruth – és a Gilead-kvartettből a kettejük szellemi családjába tartozó Jack és Ames felesége – számára az otthon a bejárat. Az emberi kézzel épített ház „inkább sír, mint emberi erődítmény”. Ezzel szemben a tó nem pusztán temető, hanem az újjászületés medencéje is. Az átmenetiség felvállalásának jelene után igencsak megragadott a regény végén ez a mondat: „kiálltunk a kocsijába, hogy lássuk a tavat, aztán hogy lássuk, ahogy eltűnik”. Ruth és Sylvie számára a fekete tó többé nem a legyőzhetetlen halál ágya, hanem csak egy tünékeny kép.

Láng Zsolt – Tamás Dénes

LASSAN KELL OLVASNI

KORPA TAMÁS: *A LOMBHULLÁSRÓL EGY JÚLIUSI TÖLGGYEL.*
KALLIGRAM KIADÓ, BUDAPEST, 2020.

Tamás Dénes: Úgy képzelem, most a dolgozószobádban ülsz, ahonnan egy domboldalra nyílik a kilátás. Fák vannak ott. Namost, ha elképzeled, hogy nem azon az ablakon, hanem Korpa Tamás verseskötetén keresztül nézel azokra a fákra, mit látsz ott?

Láng Zsolt: Gondolatibb lesz a látás. A fák nyitottsága teljesebb, mint az emberé. Tárva-nyitva állnak, a gyökerüktől az águk hegyéig nyitottak. Beleszövik magukat az idegen térbe.

TD: Igen, ezekkel az érzékeny gondolatokkal meg is érintetted Korpa Tamás kötetének tulajdonképpeni tétjeit. Megszólítani a természetet. Talán pontosabb, ha azt mondom: szóra bírni azt, ami nem a szavak hatóterében létezik. Hogy látod, milyen kihívásokkal kellett ehhez Korpa Tamásnak megbirkóznia, illetve, milyen válaszokat sugall a kötet?

LZS: Szóra bírni, mondom én is, ez az alapvető kihívás mindig. Megtalálni a szavakat, szókapcsolatokat. Ahhoz, amit érzékelek. De ez a két folyamat együtt zajlik, érzékelni és érzékeltetni. Az előbb azt mondtam, hogy a fák beleszövik magukat az idegen térbe. De akkor az már nem idegen. Ez egy újfajta tájérezékelés. Bodor Ádám zseniális tájleírásai külön entitásokat feltételeznek. Vagy a másik csodálatos tájleíró, Christoph Ransmayr! Nála a táj szövi bele magát a szemléelőbe. Korpánál ez inkább fordítva történik, a szemléelő szövídik bele a tájba. Ami a szótalálásban is megmutatkozik. Úgy látom magam előtt az ő nyelvét, mint itt előttem a fészertel diófát: be van erezve általa a kék ég, a fészerteteje, a mohás kerti rézsű. Érdemes volna összeállítani egy Korpa-szótárt...

TD: Az „idegen tér” megfogalmazásodon én is meghökkenem. Mert kinek idegen? A fáknak biztos nem. Vagy vannak-e fák egyáltalán? Van-e nekik sajátos cselekvésük azon kívül, hogy vannak? Vagy csak az emberi világ beszélteti őket is? Miközben mégis idegenek. Vagy legalábbis a tőlük elválasztott távolság legyőzendő. A szemléelő szövídik bele a tájba – mondom. Én is ennek a szövídésnek az ábrázolását tartom a kötet legnagyobb tétjének. Mert itt az emberi és a nem-emberi nincs szétválasztódva. A természet nincs egy romantikus magaslatra emelve, amit csak homályos metaforáinkkal tudunk felérni, felfele lődözve. A megtörténő, cselekvő tájrész, fa, patak – ezt olvashatjuk ki a versekből. Ez a történés azonban emberre utalt. Örökös fordításra – ahogy Tamás egyik verse is fogalmaz. Milyen állapotban találjuk a természetet a versekben?

LZS: Eszembe jut még Visky András is, az ő „szövetségkötése” a természet lényeivel. Korpánál is van valamilyen szövetség, átvesz a fáktól egy csomó mindent. Módszert is. Ahogy például az az orgona, itt nálunk a sárookban, azon a hordalékos, köves talajon úgy megnőtt, és tele van babszemnyi rügyekkel – Korpa egymás mellé tudja tenni a „smirgli” meg a „pulzus” szót, képes „karamboloztatni” a lejtőket, „szenilitással” megvádolni a tőfelszínt. Végül is, mégiscsak adódik egy válasz a kérdésedre, ezeken a verseken keresztül megláttam a kert fáinak ezt a nemválogatós létörömét. De te? Te, akiről tudni lehet, természetjáró, fádba oltott lélek vagy, te mit láttál meg?

TD: Lehet nem természetleírásoknak gondolni a kötet verseit, miközben azért mégis konkrétan megnevezhető tájegységek, patakok neveződnek meg, ahol pedig hiányzik a név, ott földrajzi koordináták szerepelnek verscímekeként. Akár egyszer fel is kereshetnénk a Szádélői szurdokvölgyet – fogalmazódott meg bennem. Ami pedig a kötet szemléletét illeti. Számomra a természet sokkal inkább magába forduló, ami a szemlélődést váltja ki belőlem. Számomra az emberi történetek túl gyorsak, zavaróan gyorsak, a természet történéseihez mindenképpen. Hozzá kell lassulnunk egy fához, ami mindenképpen ellenállást vált ki belőlem. Lehetetlen feladat, és éppen ezért kihívás. Tamás versei nem szemlélődnek. Belevonnak a történesbe. Amit akár a legemberibb módon is ki lehet provokálni. Magnóra venni a patakcsobogást, lefűrészelni a kátyús fodrokat a befagyott vízről. Ettől minden mozgásba lendül, felszabadul, néha követhetetlen módon is. Miközben mégis ott érzékelek a történésekben egy csendes, nem emberi brutalitást. Akár a viszonyulás segélykiáltásaiként is tudom olvasni ezeket a verseket, egy olyan viszonyulásnak, amely mégis túlmutat a manapság divatos ökológiai szemlélet fogalmainak hatókörén. Lehet, mi tesszük tönkre a természetet, de ami ebből következik, az valami közös lesz. A bútoraink tudnak emlékezni a fákra. Egy fa saját magunk kiterjesztése, gondolhatjuk, miközben ez a saját nem emberi.

De szóljunk magukról a versekről is, mielőtt túlságosan elragadna a kötet világszemlélete. Bevallom, nagyon meg kellett küzdenem velük. Merészségük számos esetben átugorhatatlan képzettársításokat, követhetetlen gondolati szökkenéseket eredményezett számomra. Ahogy kezdetben zavartak a pontok is. A kisbetűkkel kezdődő mondatok megakasztottak, kидobtak a versből, míg rájöttem, hogy mintha fekvőrendőrök volnának, csak lassítani akarnak. Nagyon lassan kell olvasni Korpa Tamás verseit, erre jöttem rá. Onnan már egy másik verseskötetet olvastam. Ugyanakkor szoknom kell, folyamatosan, mindig, hogy a kortárs versek feladták a műeszményt, az interperszonálissá tehető költői képeket, és helyette a töredezettséget, a szinte feltörhetetlen személyességet választották. Te hogy időztél a versekben?

LZS: Egységes kötet, meglep, mennyire egységes. Ma hajnalban a klikkre készülve, megint elolvastam. Mégpedig úgy, hogy ez itt egy nászút története, vagyis emléke, amikor újragondoljuk az egész létet. Azt is láttam magam előtt, ahogy a testeket elnyelő éjszakát követő derengő fényekben egy-egy cetlire lejegyződnek ezek a sorok. Felkapott a hangulatuk, a „törté-

netük”, nem akasztott meg a töredékességük. Sőt! (Azt hiszem, ha gyűjtő volnék, sokat adnék egy autográf cetliért.)

TD: Én is odavagyok azért, ha valaki úgy készít el egy verseskötetet, hogy az az egységesség tétjével is játszik. És jó, legyen nászút, legyen az egész lét újragondolása, legyenek cetlik, amikre lejegyződnek a semmiből érkező szavak, mondatok, de azért ne felejtsük el magának a kötetnek az egyik figyelmeztetését, ami tulajdonképpen az utolsó előtti vers: „beszélsz és lemaradsz.” Legyen ez a vége?

LZS: Legyen. De lehetne az ez után következő vers utolsó sora is: „megyek, és megnézem”.